

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Befrielsen oplevet i Frøslev-Lejren.

OSVALD NIELSEN

ENTREPRNØR

RANDERS

TELF. 3788

CHR. BIRK

URMAGER OG OPTIKER

HOUMEDEN 5 - RANDERS

B. JOHANNSEN

HOUMEDEN 12 - RANDERS

EIGILD GROOT

VOGNMAND

RANDERS

RANDERS**JERNSTØBERI**

HVIDEMØLLEVEJ

MOESGAARD NIELSEN

TØRVEBRYGGEN 5

KIRKETORVET 2 - RANDERS

BYRGE

TORVEGADE 1 - RANDERS

EXPRES-TRYKKERIET

RAADHUSTORVET 4

RANDERS

C. MÆRSK ANDERSEN'S EFTF.

RANDERS

GARDINEKSPERTEN

BRØDREGADE 11 - RANDERS

AKTIESELSKABET**TRIFOLIUM FRØ**

RANDERS

**KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND**

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.

(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været boddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.

Næstformand: General Fl. B. Larsen, Rensborg.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh. Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. TÅga 328.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Bengtasevej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorfs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Dr. Børge Næsted, Aarhus.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M.F., Herning.

Kammeraternes Hjælpefond tænder lysene på gravene i Ryvangen den 4. maj ved mørkets frembrud. Der er dæmpet musik hele aftenen.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).
Minerva 1336.
Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328. (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD

	Side
Den vidunderlige aften	59
Diktatorernes århundrede	60
De mødtes som venner	62
Hvilket årstal var befrielsen?	65
De unges syn på besættelsestiden	67
Fangeforeningerne	69
Dagbogen	73

20 sider

Den vidunderlige aften

Af forfatterinden, redaktør Susanne Palsbo

Hvordan husker man aftenen den 4. maj, da århundredets dejligste nyhed som en løbeild spredtes over København? Jeg vil næsten tro, at hver eneste københavner har oplevet den på sin måde, men ingen af dem glemmer nok nogensinde den sum af indtryk, der dannede det samlede billede.

Mon det var så overvældende mange, der hørte selve radioudsendelsen, som bragte det store budskab? Jeg vil næsten ikke tro det. Sandheden er jo den, at man i de dage var blevet lidt træt af at vente. Man var klar over, at der nok snart ville ske noget, men man anede på den anden side ikke, hvilken form begivenhederne ville tage. Måske kom det hele til at vare længe endnu. Rygterne havde svirret. Nogle mennesker påstod med bestemthed, at *Montgomery* allerede var gået op i Jylland. Andre ventede med lige så stor bestemthed faldskærmstropper på Sjælland.

Dagen i forvejen havde København haft den luftalarm, der skulle blive krigens sidste, og da fik rygterne om faldskærmstropperne ny vind i sejlene. Da det viste sig, at det var falsk alarm, og der intet skete, blev man klar over, at man ikke anede, hvad man skulle tro. Om aftenen den 4. maj, da udsendelsen fra London begyndte, og der ikke lod til at være noget som helst nyt, var der sikkert mange, som med et lille, utålmodigt suk lukkede af.

Selv sad jeg på en lille restaurant på Frederiksberg og spiste, da tjeneren pludselig kom farende hen til bordet, ligbleg og stammende, så han dårligt kunne få et ord frem.

— T-tyskerne har kapituleret i Danmark! lykkedes det ham endelig at få sagt.

Jeg har senere fået opklaret, at jeg betalte, før jeg løb min vej, men jeg kan ikke huske det. Det første, jeg mødte, da jeg kom ud på gaden, var en linie 9 med lyset strålende fra alle lamperne, hvis mørklægningshætter var trukket af, med folk på trinbrædter, på buffer og på taget, og med et kæmpeskilt fra for til agter på hovedvognen: *Tyskland har kapituleret!*

To studenter kom kørende på cykle med et mægtigt dannebrogflag imellem sig. En lille, ældre dame kom løbende i strakt karriere med en stor, rød-hvid blomsterbuket. Og så var man midt i vrimlen på Gammel Kongevej.

Alle mennesker var på vej ind imod byen, og flagene var utallige. Legetøjsforretningerne, der egentlig forlængst havde lukket, lukkede op igen, stillede store gulvspande med papirflag ud på fortovet og gjorde enorme forretninger. Folk omfavnede og kyssede hinanden, levende lys blev sat frem i vinduerne rundt omkring, og hvor man ingen stearinlys havde, fejrede man i hvert fald aftenen ved at rive mørklægningsgardinerne ned, flå dem i tusind stykker, tænde alt elektrisk lys i lejlighederne og lade det skinne ud i den lyse forårsaften.

En gang imellem kørte en vogn i rasende fart gennem gaden, og man blev klar over, at det var frihedskæmperne, der her for første gang trådte frem i dagens lys. Der blev vinket og råbt, når de passerede, og de vinkede igen med revolvere og maskinpistoler. Tænk, at man skulle opleve at synes, at skydevåben ligefrem så *hyggelige* ud!

Sporvognene, der i grunden skulle være holdt op at køre, lod slet ikke

til at kunne finde hjem i remiserne. De blev ved at rulle rundt med fuldt læs og fuldt blus, og til gengæld kørte de ad de mest besynderlige ruter. Man kunne møde en linie 18 på Gammeltorv og en linie 7 ved Højbro!

Rådhuspladsen var en myretue, et drøn af råben, sang og latter. En gang imellem knaldede en serie skud et eller andet sted fra, og man konstaterede med en fjern krog af sin hjerne, at det jo nok var stikkeropgøret, der nu tog sin begyndelse. Men ingen tog flugten af den grund. Man fortalte hinanden, at det vel egentlig ligeså godt kunne være fyrværkeri, der knaldede. Man var så glad, at man ligefrem ikke kunne overkomme pludselig at være bange igen.

Strømmen gik imod Amalienborg. Man ville hilse på kongen, nu, straks, og da det viste sig, at kongen endnu ikke ville modtage sit folk på pladsen foran sit palæ, var skuffelsen vist stor lige i øjeblikket. Men da man fik tænkt lidt nærmere over det, forstod man det i grunden godt.

Det var kongens adjudanter, der fra politiets højttalervogne bragte kongens budskab til folk fra alle pladsens hjørner, og man fulgte fredssommeligt majestætens henstilling om at gå hver til sit. Men sporvognene oppe i Bredgade blev i lang tid ved med at standse, når de var udfør Frederiksgade. Det var ikke noget, vognstyrene fandt på — forklaringen var ganske simpelt den, at de mennesker, som stod på taget af motorvognen, trak stangen væk fra snoren, når Amalienborg kom i sigte. Man ville da minsandten se, hvad der foregik!

Da den allerførste, overstrømmende jubel havde lagt sig, gav man sig tid til at spørge hinanden, hvordan kapitulationsbudskabet lød, helt nøjagtigt. De, der havde hørt eller læst det, gentog det ord for ord, og så sagde man: „Men hvad med Norge?“

Nej, Norges frihedsdag var endnu ikke oprundet. Broderlandet deroppe lå stadig i sine tunge lænker, og danskernes tanker fløj som så ofte under krigen nordpå, medens man samledes i små grupper rundt om-

kring på gader og pladser og sang „Ja, vi elsker dette landet“ i skåret af lysene, der brændte ned.

Men man følte ingen egentlig sorg i hjertet, medens man sang. Man var så overbevist om, at også Norge ville høste lønnen for sin tapre kamp, at sangen langt snarere fik karakteren af en hilsen og et ønske end af en vemodig klage.

Egentlig var denne vidunderlige og mærkelige aften jo en tagen-forskud på befrielsens glæde. Kapitulationen trådte officielt først i kraft den 5. maj klokken 8 morgen. Men det besynderlige var, at den glæde, vi oplevede den aften, blev den reneste og bedste af dem alle. Allerede den

næste dag blev man mindet om, at Tysklands overgivelse for os ikke blot betød en befrielse, men også et opgør, et hårdt og blodigt opgør, som satte sine dybe spor både i byens venlige ansigt og i dens menneskers liv.

I aftentimerne den 4. maj åndede vi så lettet op som et menneske, der har været ved at drukne, og som i sidste øjeblik kommer op til overfladen og kan fylde lungerne med den friske, livgivende luft. Er man i den situation, tænker man ikke på, hvor langt der er at svømme, før man igen har den faste grund under fødderne.

Diktatorernes og bødlernes århundrede

Mange mennesker stævnedes mod Rådhuspladsen den 9. april lidt før kl. 12 for at mindes dagen, da okkuperterne besatte Danmark. — Overlæge, dr. med. *Halfdan Lefèvre* talte, og han sagde:

I år er det 30 år siden Adolf Hitler og hans nazistiske bander tilrev sig magten i Tyskland.

En menneskealder er gået siden da, og en ny slægt er vokset op, for hvem alt det, der skete den gang, kun er historie.

For os, der oplevede Hitlers rædselsregimente, er det imidlertid ikke historie, det er en del af vort liv, og der lever i dag millioner i denne verden mærket på legeme og sjæl af de rædsler, som fulgte i nazismens spor.

Vi, der var børn, da den første verdenskrig sluttede, voksede op i en naiv tro på fred og fremskridt, men livet lærte os noget andet.

Vi sang, som Arnulf Øverland har sagt, som små „Dejlig er den himmel blå“, lidet anende, at mange af os skulle komme til at se Guds blå himmel gennem fængsleers gittervinduer, eller hvælvet over koncentrationslejrenes helvede.

Vi vidste ikke, at vi var børn af bødlernes århundrede.

Vi så Hitler bryde alle traktater, vi så Mussolini undertrykke Italien og knuse Etiopien, vi så Franco med nazismens hjælp erobre Spanien, og vi hørte om Stalins blodige udrensninger.

Vi voksede op i et Europa, der var angrebet af diktaturets pest, og vi så til vor forfærdelse, at ingen forsøgte at standse galskabens kavalkade. Uden sammenhold, uden vilje til at gøre modstand, uden tanke på andet end at redde sig selv, lod de demokratiske stater, gårsdagens sejrherter, diktatorerne befæste deres magt.

„Forbrydelse og dumhed“ kaldte Nicolaj Blædel sit værk om denne den mest uhyggelige og nedværdigende epoke i de europæiske folks historie. I foråret 1936 så vi Hitler marchere ind i Rhinlandet, og få måneder senere modtog Hitler repræsentanter fra alverdens ungdom ved olympiaden i Berlin, ungdom fra de lande, han få år senere blodigt skulle overfalde.

I koncentrationslejrene i Tyskland sad på dette tidspunkt i titusindvis af menneskepinte tyskere, Gestapos første ofre, og hørte lejrenes højttalere transmittere de forskellige landes nationalmelodier fra stadion i Berlin.

I hele Tyskland skælvede tusinde og atter tusinde tyskere af jødisk eller ikke-jødisk afstamning for fremtiden. Måtte de, der den gang søgte at rejse en modstandsbevægelse

i Tyskland, ikke have følt sig svigtet af alt og alle!

Bør man ikke tænke på dette og München-forræderiet, inden man nu fælder for hård en dom over den tyske modstandsbevægelse, som først mod krigens slutning gjorde et fortvivlet forsøg på at styrte Hitler.

*„Frihetens mænd i Tyskland
havde de myrdet før —
kom de, havde de længst
tegnet kors på din dør“.*

Sådan skrev Nordahl Grieg om Viggo Hansten, som var den første, tyskerne henrettede i Norge, men Hitlers første ofre var altså tyskere, lad os ikke glemme det.

Derfor er det jo imidlertid rigtigt, at et stort flertal af tyskere efterhånden accepterede Hitler, men vore fædre, der havde magten i demokratierne den gang, har et stort ansvar for, at han ikke blev stoppet, før det var for sent.

Vi danske burde måske i det hele taget gå lidt stille med dørene — for hvor var vi selv før den 9. april, den 9. april og efter den 9. april 1940!

Sandheden om Danmarks frihedskamp er jo nemlig den, at langt den overvejende del af det danske folk sagde nej til at gøre modstand mod nazismen.

Den danske modstandskamp var uhyre vanskelig at få i gang — det tog meget lang tid — det var ikke let, først i krigens sidste år var enigheden skabt — men da var det jo også klart, hvordan det måtte gå!

Hvor svært det er at gå til modstand mod et diktatur i dag har den russiske digter Ilja Ehrenburg givet klart udtryk for fornyligt, da man angreb ham for hans tavshed under Stalins terrorregime — og hvilken angst stråler der ikke ud fra den unge russiske digter Jevtusjenkos digt om den døde Stalin.

„Sæt dobbelt vagt ved Stalins grav — han er ikke død — han sover kun og drømmer om hævn, og mange venter på, at han skal komme tilbage, så de kan slutte sig til ham!“

Sådan udtrykker denne unge kommunistiske digter en angst for stalinismen, som sikkert deles af mange i Rusland i dag.

Jo, vi lever stadig i diktaturets og bødlernes århundrede.

Vi må alle holde vagt ved Hitlers og Stalins grave her i Europa og aldrig glemme det, vi oplevede — glemme, at der overalt i alle lande findes mennesker, sådan som vi så det også var tilfældet i dette lille fredelige land — der er parat til at gøre bødeltjeneste mod egne landsmænd. Vor frihed er langt fra sikret.

Kampen for friheden er gammel som menneskeslægten, men kampen med våben i hånd, åben modstand, er blevet vanskeligere og vanskeligere.

„Efter at vi har fået mitrailleurser er geværet blevet en rørende ting i folkets hånd“, lader Nordahl Grieg despoten Thiers sige i „Nederlaget“, Griegs frihedsdrama om den ulykkelige kommunardopstand i Paris 1871. Vi, der har oplevet den ungarske tragedie, og set, hvad der skete i Budapest i 1956, ved, at det diktatur, der foruden maskingevæber også råder over tanks og bombefly, og som kan støtte sig til en fremmed magt, ikke kan styrtes, om så et helt folk går til kamp på barrikaderne. Men der findes andre våben. Åndens våben og ordets våben!

Overalt, hvor diktaturet kommer til magten, lægges det frie ord i lænker. Det forbyder maleren at male, digteren at digte, tænkeren at tænke, arbejderne at organisere sig, det forbyder folk at mødes frit, thi diktatorerne ved, at åndens frihed er den sundhedens kilde, hvorfra frihedens træ henter kraft til at vokse og blomstre.

Historien har imidlertid vist os, at i det lange løb kan denne frihed ikke kues inden for vor europæiske kulturkreds — mennesket lever ikke af brød alene!

De, der faldt i Danmarks frihedskamp, tilhører historiens store broderskab af frihedskæmpere.

De er i slægt med dem, der i oldtiden blev korsfæstet for deres tro, med dem, der i middelalderen fandt døden på inkquisitionens kætterbål. Deres brødre og søstre er døde i koncentrationslejre i Sibirien og Centraleuropa i vor tid, eller dræbt af eksekutionskommandoernes kugler.

Fra Volga i øst til det atlantiske

hav i vest, fra Narviks fjelde i nord til Peloponnes' og Spaniens bjerge i syd kæmpede og faldt de i partisan-krigens ulige kamp.

Siden den sidste krig er mange folkeslag blevet befriet for kolonistyre, nogle på fredelig vis, andre efter bitre og blodige frihedskampe.

Frihedskæmpernes grave vokser stadig i antal udoover verden; men millioner lever endnu under diktaturets og de fremmedes åg, bag pigtrådsspærringer og betonmure, og overalt på vor klode findes der mennesker, der forfølges for deres tros og deres races skyld.

Der findes imidlertid også en anden form for ufrihed i verden i dag, hvor store dele af menneskeheden ikke er befriet for sult og nød, og hvor mange i dag i ordets egentligste forstand må bede Gud om det daglige brød. Mange steder, også her i vor vestlige verden, fordi de lever under social uretfærdighed, i samfund, hvor få har for meget og næsten alle for lidt.

At befri verden for frygt, nød og for sult, og at sikre mennesket ordets og tankens frihed, det mål satte vi os i kampen mod nazismen.

„Det følte, da sluttet kom, at håbet — det grænseløse — var det, de var fælles om“.

Vor verden er endnu ung, det vil kræve generationers offervilje og mod at nå dette mål, som kun kan nås på fredelig vis.

Krig er ikke alene en absurditet, det er i dag en meningsløs forbrydelse, der ikke fører til noget som helst. Der er ingen genvej til dette mål, ej heller gennem en éngangs-inflation i menneskeblod, således som diktaturets tilhængere troede og stadig tror.

De vestlige demokratier har vist vilje til at værne deres frihed, men de er også parate til fredeligt samarbejde, først og fremmest med det russiske folk, som de under krigen kæmpede skulder ved skulder med mod nazismen. Et samarbejde for freden og frihedens sag til gavn for alle folk på jord, og til gavn for de ufødte slægter.

HALFDAN LEFÈVRE.

DE MØDTES SOM VENNER

*Canadieren, der bombede Shellhuset,
på hyggeligt besøg hos dem, han befriede med sine bomber*

Et morsomt treklover: Truelson (til venstre), der planlagde angrebet på Shellhuset, Hetherington, der gennemførte det, samt en af dem, der blev bombet, politiassistent Lyst Hansen. Billedet er taget på Tuborg fornylig.

For kort tid siden fandt der et morsomt møde sted i København mellem canadieren Mac Hetherington og politiassistent Lyst Hansen fra Store Kongensgades politistation. De to blev omgående venner for livet!

— Men jeg havde også meget at sige canadieren tak for, siger politiassistent Lyst Hansen på sin rolige, hyggelige måde, for han reddede faktisk mit liv i sin tid, selv om han gjorde det på en noget risikabel måde: Canadieren var leder af anden gruppe, der bombede Shellhuset, hvor Lyst Hansen sad som fange sammen med 24 andre — og takket være dette bombardement blev de 22 af de 24 reddet, selv om de sad som fanger i øverste etage i Shellhuset.

„Vi skulle præcisionsbombe“.

Vi lader først canadieren fortælle:

— Jeg var flyver i Royal Air Force og havde ledelsen for anden gruppe. Vi skulle præcisionsbombe, og vi

havde derfor studeret en model af Shellhuset ganske nøje i forvejen. Ordren lød på, at vi i ganske lav højde skulle stryge ind over København. Vi lå i en højde af 100—150 meter. Så snart vi kunne se Shellhuset, skulle vi styrtdykke, og vi skulle slippe vore bomber sådan, at de ikke ramte tagetagen, men de skulle trænge ind i huset længere nede, hvor tyskerne holdt til. Derved skulle der opstå rimelige chancer for, at fangerne i tagetagen kunne redde sig ud.

Uheld for nederste maskine.

Der skete som bekendt et uheld med en af maskinerne i første gruppe, men også dette er der en forklaring på. Præcisionsbombning skal naturligvis foregå i ganske lav højde, men det siger sig selv, at et hold maskiner ikke kan ligge i nøjagtig samme højde — ganske simpelt fordi maskine nr. 2 vil miste styringen,

når den kommer ind i luftstrømningerne fra maskine nr. 1. Derfor lå maskine nr. 2 lidt under maskine nr. 1. Maskine nr. 3 lå til gengæld lidt højere end nr. 1 og 2. Hele gruppen kom for langt ned og derved skete uheldet for maskine nr. 2, der var nederst af dem. Den fik den ene vinge beskadiget mod en skorstenspipe, og det resulterede i, at den ulykkeligvis styrtede ned over den franske skole, hvorved den frygtelige katastrofe indtraf.

Bortset fra dette ulykkelige uheld, må man vist sige, at selve bombningen af Shellhuset forløb aldeles perfekt.

Minderne vælder frem.

Men den side af beretningen kan politiassistent Lyst Hansen bedre fortælle om.

— Begivenhederne ved middagstid den 21. marts 1945 står prentet ind i min hjerne, som var det i går, fortsætter han canadieren beretning. Hvert år den 21. marts er jeg naturligvis inde ved Shellhuset for at minde de kammerater, der faldt, og endnu kan jeg ikke lade være med at tænke på de begivenhedsrige dage fra 21. marts til 4. maj . . . bare foråret begynder at pible frem, væl-der minderne ind over mig.

Vi „gamle“ skal fortælle.

— Lad os få hele beretningen?

— Først vil jeg gerne sige, at begivenhederne omkring Shellhusets bombning jo har været fortalt før, men alligevel mener jeg, det er rigtigt at gøre det igen. Forleden stillede POP-radioen en serie spørgsmål til unge mennesker: Man spurgte om De hvide busser, om niende april og om femte maj. Og hvad skete? De unge afslørede stor uvidenhed. Derfor må det være rigtigt, når vi „gamle“ drager minderne frem. Og jeg tror ærlig talt ikke, vi kan gøre det for ofte.

Jeg havde været arresteret allerede i efteråret 1942. Jeg sad seks uger i Vestre, fordi tyskerne mente, at de havde påvist en forbindelse mellem en faldskærmsmand og mig. Det lykkedes mig at „snakke udenom“.

Arrestation nr. 2.

Senere blev politiet som bekendt taget. Jeg var ikke iblandt dem, fordi jeg havde fridag den dag — og selvfølgelig flyttede jeg omgående hjemmefra. Jeg gik i gang med at reorganisere de stumper, der var tilbage af politiet, og vi nåede efterhånden op på 2 delinger alene fra Fælledvejens politistation. Jeg blev derefter forbindelsesmand mellem de militære grupper og politigrupperne. Men en skønne dag var der en af medarbejderne, der snakkede lidt rimeligt . . . Forstå mig ret: Jeg bebrejder ikke nogen noget, for det skete under trusler om vold og tortur. Resultatet var, at jeg blev snuppet, og påny måtte jeg i Vestre.

Forklaringen holdt, men . . .

— Selvfølgelig var det vanskeligt at give en forklaring på de grupper, vi havde oprettet. Vi påstod, at de var nødvendige, fordi vi jo kunne risikere, at tyskerne en skønne dag trak sig ud af Danmark, og så måtte andre til for at opretholde ro og orden. Derfor var vore gruppedannelser kun en forebyggende foranstaltning, der naturligvis slet ikke tog sigte på tyskerne.

Forklaringen var god nok. Tyskerne kunne ikke tilbagevise den, og logikken i det, vi sagde, var i orden. Men selvfølgelig kom der mere til efterhånden, og det blev sværere og sværere at redde sig ud af vævet i det store net af forklaringer.

En særlig ære.

— Hvem afhørte dig?

— Det var „herrn“ kriminalrat Wiese. Fordi jeg var politimand, nød jeg den særlige ære, at de tiltalte mig med Du, og jeg måtte sige Du til dem. „Herrn“ Wiese vendte ofte tilbage til gruppedannelserne. Så sagde jeg til ham:

„Det har altid været min opfattelse, at Hitler var Tysklands største mand. Hitler sagde til Danmark ved besættelsen, at denne besættelse ikke ville vare længere, end de militære forholdsregler nødvendiggjorde en besættelse“, og jeg fortsatte med at sige: „Jeg stoler på den tyske førers ord“. Derfor var grupperne oprettet — vi ville være parate, såfremt Hit-

ler en dag fandt ud af, at den ikke var nødvendig længere. „Men Du tror måske ikke på Hitler, „herrn“ Wiese?“ Han blev aldeles rædselsslagen. Og så snakkede vi ikke mere om grupperne.

Flytning til Shellhuset.

Den 11. november 1944 blev jeg overflyttet til Shellhuset. Da havde man indrettet „beskyttelsescellerne“ i tagetagen, hvor vi jo nærmest skulle sidde som gidsler, bl. a. for at englænderne ikke skulle hitte på at bombe bygningen. Vi var seks, der blev flyttet samtidig til Shellhuset. De seks var kaptajn Jørgensen, overassistent Olstrup fra NESA, bogtrykker Hartmann Schmidt, løjtnant Nordentoft, premierløjtnant Gregeresen og jeg. Senere kom der adskilligt flere. Lad mig blot nævne Mogens Fogh, Brandt Rehberg, Hans Nyholm, Poul Sørensen og mange andre. På et vist tidspunkt var vi oppe på 30, men den 21. marts var tallet gået ned til 24.

Bombardementet.

Jeg var forberedt på, at jeg når som helst kunne forvente at blive overflyttet til Frøslev. Men ellers var dagen normal. Og så pludselig hørte vi en mærkelig hylende lyd og et efterfølgende frygteligt spektakel. Et øjeblik efter væltede vægpuds og skidt ned over os. Først derefter hørte vi luftalarmen, og så kom nye maskiner hylende ned over os — endnu før alarmen var blæst tilende. Nye eksplosioner, og så gik det slag i slag. Den ene bølge efter den anden . . .

— Hvor længe varede det hele?

— Ja, tænk sig: Det var overstået på kun tre minutter. Men hvor kan der ske meget på tre minutter. I virkeligheden kan ens hjerne slet ikke nå at registrere det hele. Jeg så væggene ryste og revne. Cellerne var kun lavet af forskallingsbrædder med puds på.

Taget var røget af.

Så greb jeg en stor bøgetræsskamel, jeg havde hos mig i cellen. Og med den hamrede jeg løs på celledøren. Den gav efter og et øjeblik

senere stod jeg ude på loftet. Her mødte jeg endnu en overraskelse, for taget var blæst af ejendommen, så jeg kunne se ud over byen. Mærkeligt nok havde jeg ikke mærket noget til, at taget røg af. Jeg stod et øjeblik og betragtede byen, og så først blev jeg egentlig klar over, hvad der skete. Jeg så to R.A.F.-maskiner drøne lige imod Shellhuset, og jeg kunne se, at de gav ild. Jeg kunne så sandelig også høre kuglerne slå mod bygningen . . .

Tag nøglerne fra vagtmanden.

Ude på loftet stod en tysk vagtmand. Dum og stupid var han, men dertil kom, at han var komplet chokeret over angrebet. „Giv mig nøglerne“, sagde jeg til ham, men det var helt umuligt at komme i kontakt med ham, så chokeret var han. Så tog jeg selv nøglerne fra ham og løb fra den ene celledør til den anden for at lukke kammeraterne ud.

Ud til friheden.

En dør til et andet loft stod åben. Den var ellers altid låst, og det står mig i dag uklart, om det var tyskerne, bomberne eller lufttrykket efter bomberne, der havde åbnet døren. Vi løb ind over dette loft og nåede ad bagtrappen — mod Farimagsgade — ned til gaden. Jeg husker klart, at Aage Schock stod i døren, da jeg kom derned. Han så ud på gaden, så stammede han: „Der er ingen til at vogte os“, og et øjeblik efter var han ude, og vi andre fulgte efter.

To døde senere.

I den vestlige ende af Shellhuset sad fire danske fanger. De havde fået en bombe ind nedenunder med det resultat, at de med loftetagen faldt et stykke ned. Det lykkedes dem alligevel at komme uskadt ud af brokkerne. De forsøgte at slippe ud ved at klatre fra vindue til vindue nedad, men det lykkedes ikke, og de måtte springe. De to af dem blev så hårdt kvæstet, at de senere døde, men de to andre slap levende fra det.

Illegalt til Sverige.

Personlig flygtede jeg over mod Jarmers plads. Jeg så mine kamme-

HORSENS BANK
AKTIESELSKAB

PETERSEN & SØNNER
CIGAR- & TOBAKSFABRIKER A/S
HORSENS

SVEND ANDERSEN
MØBLER
SØNDERGADE 15 - HORSENS

$\frac{1}{8}$ **FÆLLESBAGERIET**
HORSENS

**HORSENS JERN- &
STAALFORRETNING A/S**

DANSK HANDELSBLAD
FENRISVEJ 11
AABYHØJ

RYE ANDELSMEJERI
PR. RY ST. - TLF. GL. RY 8

V. WESTER
SSKANDERBORG

GARAGEKOMPAGNIET $\frac{1}{8}$

AUT. G. M. FORHANDLER
HORSENS

$\frac{1}{8}$ **HOKI**
KØBMÆNDENES INDKØBSCENTRAL
HORSENS

$\frac{1}{8}$ **HORSENS KULKOMPAGNI**

R. B. BURCHARDT NIELSEN & CO. A/S
LØVENØRNSGADE - TLF. 2 34 00 - HORSENS

STORMAGASIN FOR DAMEBEKLÆDNING OG BOLIGTEX.
ANDREAS HANSEN
HORSENS

BAGERMESTRENE RUGBRØDSFABRIK A/S
HORSENS

BJERRE OG HATTING M. FL. HERREDERS
SPARE- OG LAANEKASSE
HORSENS

ENGELSK BEKLÆDNINGSMAGASIN
HORSENS

BRØDRENE ESKILDSEN
AABYHØJ

AKTIESELSKABET JYKO
AABYHØJ

RY HUSHOLDNINGSSKOLE

A/S RY MØLLES FABRIKER

HOTEL HIMMELBJERGET
RY

Hvilket årstal var befrielsen?

Der findes virkelig en del unge, som ikke ved det

rater løbe ned ad Nørrevold, men jeg drejede mod den indre by. En HIPO-bil kom hylende, og jeg gik derfor ind i en port og ned i en kælder. Den ene efter den anden kom ned i kælderen og sagde: „Har I hørt, at Shellhuset er smadret?“. Så kom der een til: „Shellhuset er smadret, og de er alle dræbte“, sagde han. Jeg bare lyttede til, hvad de sagde. Ingen af dem vidste, at jeg havde siddet i øverste etage. Folk antog mig for at være murerarbejdsmand, for jeg var hvid over det hele af kalkpuds.

Den 27. marts rejste jeg illegalt til Sverige, hvor jeg meldte mig til det danske politis tjeneste. En af vore første opgaver blev at gøre en indsats for en del af de politifolk, der med Folke Bernadotte-transporterne var kommet til Sverige.

Wiese er benzinforhandler.

— Hvad er der senere sket med „Herrn“ kriminalrat Wiese?

— Han hørte ikke til de gode børn. Han var bl. a. efter krigen anklaget for at have medvirket ved tre mord. Han idømtes 14 års tugthus, men kom kun til at afsone de tre. Nu bor han, efter hvad jeg har fået oplyst, i Harburg, ca. 40 km syd for Hamborg. Han er benzinforhandler i dag, og ifølge de oplysninger, jeg har fået, er han stadig højtskrydende!

Det snakker vi ikke om.

— Dit syn på udviklingen fra krigsafslutningen til nu?

— Skal vi ikke lade være med at snakke om det. Alt er blevet så svævende og udtværet, at det efterhånden er umuligt at finde rede i noget.

— Men i tilfælde af en ny besættelse?

— Så ville jeg gøre nøjagtig det samme som sidst. Det er muligt, at jeg er en stædig stivstikker, men jeg er opvokset på landet med den opfattelse, at ejendomsretten er noget ukrænkeligt. Så det er givet, at jeg ville handle på samme måde som sidst.

H. F.

Såvel POP-radioen som regionalprogrammerne har indført den idé at spørge folk om, hvorfor man fejrer den og den nationaldag — eller den og den helligdag. Det erindres fra den niende april, at en af reporterne spurgte en række tilfældige mennesker om årstallet for den niende april, man fejrer herhjemme, og det viste sig virkelig, at nogle stykker ikke var klar over, at besættelsen fandt sted i 1940.

Skærtorsdag genoptog man idéen. En række mennesker blev spurgt om, hvorfor man fejrer skærtorsdag, og det viste sig, at kun en enkelt af en halv snes adspurgte kunne give et korrekt svar.

Det erindres også fra Fredericiastævnet, da kz-fanger sagde De hvide Bussers chauffører tak for indsatsen, at et regionalprogram spurgte en række mennesker om deres kendskab til De hvide Busser. Mange anede intet.

Vi er naturligvis mange, der slet ikke fatter denne uvidenhed, men vi må desværre affinde os med kendsgerningerne.

Vi har taget radioreporterens idé op. Overfor en række unge mennesker i 16—22 års alderen har vi stillet spørgsmålene: Hvorfor fejrer vi niende april — og hvilket årstal var det? Hvorfor er fjerde-femte maj nationale mindedage — og årstallet? Hvad var der med 29. august — og årstallet.

Intet kendskab til 29. august.

Her er svarene:

Ove Madsen, kommis, Smallegade:

— Niende april er den dag, da tyskerne overfaldt de militære danske garnisoner og mange soldater blev dræbt. Det var, da krigen udbrød i 1939. Fjerde-femte maj er befrielsesdage fem år senere. Derimod ved jeg ikke noget om den 29. august. Hvis jeg skal gætte, vil jeg tro, at det var den dag, politiet blev arresteret af tyskerne!

Gerda Lermund, kontorassistent, Kampmannsgade:

— Niende april er besættelsesdagen. Det var i 1940. 4.—5. maj er befrielsesdage — 1945. 29. august var — vistnok — da Danmark blev anerkendt som allieret. Jeg ved, at der var nogle kampe dengang, bl. a. omkring Amalienborg, men mere kan jeg ikke sige om det.

Han kendte dem alle.

P. Heide, kontorist, Vordingborggade:

— 9. april er besættelsesdagen — 1940. 4.—5. maj er befrielsesdage, og det var efter de fem forbandede år, altså i 1945. 29. august var det endelige brud med tyskerne i 1943, da flåden og hæren blev endelig afvæbnet. Min far har fortalt så meget om det.

Befrielse i 1944!

Henning Mortensen, bybud, Gl. Kongevej:

— Niende april er årsdag for besættelsen. Det må have været i 1940. 4.—5. maj er befrielsesdage i 1944 og 29. august — ved jeg ikke noget om. Måske var det den dag, da Kaj Munk blev myrdet. Jeg har netop læst en bog, hvori det mord blev omtalt.

Har aldrig hørt om 29. august!

Henry Berg, medhjælper på en lastvogn, der kører ud med brændselsolie, bosat i Glostrup, siger:

Niende april og fjerde-femte maj ved jeg udmærket, hvorfor vi fejrer. Det var besættelsen og befrielsen i 1940 og 1945, men 29. august har jeg vistnok aldrig hørt noget om.

— — —

Man må somme tider forbavses over, at forældrene har kunnet undgå at fortælle børnene noget om besættelsestiden. Og man kan heller ikke lade være at spørge om, hvor lidt skolerne lærer børnene om besættelsestidens historie.

AALHOLM & BREMERVOLD GODSKONTOR

PR. NYSTED

O. NIELSEN & DEHN A/S
STUBBEKØBING

KR. MIKKELSEN
ISENKRAM
VORDINGBORG

AKTIESELSKABET
LANDBRUGS- OG HANDELS-
BANKEN
I VORDINGBORG

GRUNDMANN
TRIKOTAGE

VORDINGBORG - TLF. 784

H. KLARSKOV JEPPESEN
STATSAUTORISSET REVISOR
ALGADE 34
VORDINGBORG - TLF. 860

VORDINGBORG JERNSTØBERI
OG MASKINFABRIK
v/ HANSEN OG PEDERSEN

STUBBEKØBING TAPET-
OG FARVEHANDEL
H. O. CHRISTIANSEN

S. V. CLAUSEN
LANDBRUGSMASKINER
TLF. PRÆSTØ 380*

$\frac{1}{8}$ **ANTON PETERSEN**
PRÆSTØ

SØHOLT GODS
PR. BURSØ

PALLUDANS PLANTESKOLE $\frac{1}{8}$
KLARSKOV

SPAREKASSEN FOR VORDINGBORG,
PRÆSTØ OG OMEGN
VORDINGBORG

AKTIESELSKABET
BANKEN FOR VORDINGBORG OG OMEGN

C. J. BORELLA-HANSEN
AUT. INSTALLATØR
ALGADE 32 VORDINGBORG

STUBBEKØBING-BOGØ SPAREKASSE

RYDE SAVVÆRK

HOLBECKS FAJANCE FORRETNING
AKTIESELSKAB
ODENSE

ALF LEHRMANN
AUT. S. M. C. FORHDL. - TLF. HAARBY 61

Bestemmer skolen de unges syn på besættelsestiden?

Gallup-undersøgelse viser ringe interesse for begivenhederne under besættelsen hos den unge generation

Nu, 23 år efter at Danmark blev besat, ruller døningerne fra besættelsestidens begivenheder stadig. Modstandsbevægelsens interne uoverensstemmelser optager endnu sindene, og det spændte forhold mellem modstandsbevægelsen og datidens politikere diskuteres stadig mellem de dengang direkte implicerede. Og som et udtryk for den interesse for og medleven i den tids begivenheder, befolkningen iøvrigt lægger for dagen, kan tages den opmærksomhed, det vakte, da TV bragte begivenheder med direkte relation til besættelsestiden frem. Også radioen beskæftiger sig med besættelsestiden på en direkte måde, og nyheds- og øjeblikksprægede skildringer af dramaets hovedpersoner ser stadig dagens lys, skriver Sjællands Tidende.

Imidlertid, siden krigen er en ny generation vokset op, en generation uden selvoplevede erfaringer og af denne grund uden forudsætninger for at bedømme den tids begivenheder. Dette har efter nogles mening givet sig udtryk i en vis respektløshed og måske ligefrem irritation overfor den betydning, de noget ældre tillægger de samme begivenheder, og det har de især i denne forbindelse været diskuteret, om ikke skolen til en vis grad bar skylden herfor gennem manglende — efter nogles mening forkert — orientering om besættelsestidens historie.

Dog, om det nu er det ene eller det andet, kan det have sin interesse at søge oplyst, i hvilket omfang den unge generation vurderer besættelsestiden på anden måde end den generation, der selv oplevede den. Til belysning af dette spørgsmål har Gallup Instituttet stillet et repræsentativt udsnit af den voksne danske befolkning spørgsmålet:

„Gennem 5 år holdt tyskerne Danmark besat under den 2. verdenskrig. Var efter Deres opfattelse tyskernes adfærd i Danmark værre end, bedre end, eller som man kunne forvente, når et land under krigstid besætter et andet land?“

Dette gav følgende svar, fordelt på forskellige befolkningsgrupper, idet aldersgrupperne er delt ved 30 år, der må formodes at danne skillelinjen mellem dem, der oplevede besættelsestiden, og dem, der ikke gjorde det:

	værre pct.	bedre pct.	ikke pct.	ialt pct.
Total	17	41	7	35
<i>Geografi:</i>				
hovedstad	25	39	5	31
provinsby	19	38	8	35
landdistrikt	9	44	7	40
<i>Alder:</i>				
indtil 30 år	9	26	3	62
31—50 år	20	47	7	26
51 år eller derover	20	46	8	26

Politisk samhörighed:

	værre pct.	bedre pct.	ikke pct.	ialt pct.
socialdemokrater	21	44	8	27
radikale	15	56	11	18
konservative	28	46	5	21
venstre	12	51	10	27
socialistisk folkeparti	36	33	9	22

Godt en tredjedel svarer „ved ikke“ til det stillede spørgsmål, en for så vidt forholdsvis høj procentdel, når man tager i betragtning den indstilling til tyskerne, som retsopgøret efter besættelsen var udtryk for. Kun 17 % finder, at tyskerne optrådte værre, end man kunne vente i den situation, medens omtrent halvdelen (48 %) af samtlige besvarende, for så vidt, dvs. alt taget i betragtning, ikke fandt anledning til fordømmelse, 7 % fandt endog tyskernes adfærd relativt prisværdig. Dette kan

dog måske være udtryk for en vurdering af tyskernes adfærd i Danmark sammenlignet med deres adfærd i andre tysk-besatte lande.

Under besættelsen gjorde tyskerne fremfærd sig især gældende i byerne, og som det ses af oversigten indhøstes de bitreste erfaringer også her, såfremt det stillede spørgsmål kan tages som udtryk for selvoplevelser. Medens indstillingen til tyskerne som besættelsesmagt stort set er neutral i landbefolkningen, indtager bybefolkningen og især hovedstadsbefolkningen en langt stærkere fordømmende holdning.

Det centrale spørgsmål om den unge generations opfattelse i modsætning til de ældre generationer fremgår af svarfordelingen indenfor aldersgrupper. Mest iøjnefaldende er den åbenbare mangel på interesse, de yngre nærer for spørgsmålet.

Som man kunne vente

	værre pct.	bedre pct.	ikke pct.	ialt pct.
Total	17	41	7	35
<i>Geografi:</i>				
hovedstad	25	39	5	31
provinsby	19	38	8	35
landdistrikt	9	44	7	40
<i>Alder:</i>				
indtil 30 år	9	26	3	62
31—50 år	20	47	7	26
51 år eller derover	20	46	8	26

Som man kunne vente

	værre pct.	bedre pct.	ikke pct.	ialt pct.
Total	17	41	7	35
<i>Politisk samhörighed:</i>				
socialdemokrater	21	44	8	27
radikale	15	56	11	18
konservative	28	46	5	21
venstre	12	51	10	27
socialistisk folkeparti	36	33	9	22

Henved to tredjedele (64 %) erklærer ikke at kunne tage stilling, dvs. en meget høj „ved ikke“-procent, især sammenholdt med de ca. 25 % blandt den øvrige del af befolkningen. En umiddelbar sammenligning mellem aldersgrupperne er derfor vanskelig og noget usikker. For at få et umiddelbart sammenligningsgrundlag kan man se bort fra „ved ikke“-svarene, dog ihukommende den forogede usikkerhed, der herved bliver på de resterende svar.

Foretager man en sådan relativ sammenligning (den fremgår ikke

AARHUS STEVEDORE CO.

HERMANSEN

SØNDERGADE 56
AARHUS

M. SIESING $\frac{1}{8}$

DANSGADE 11 - TLF. 4 55 66 - 4 57 01
AARHUS

AAGE HEIDEMANN

AUTOMOBILER
AARHUS

A. JESPERSEN & SØN $\frac{1}{8}$

LYSTRUPVEJ 50 - RISSKOV

E. B. M.

ØSTERGADE 1 - AARHUS

GREGERS PETERSEN $\frac{1}{8}$

AARHUS

A. MOUGAARD A/S

ENTREPRENØR - MURERMESTER
TLF. AARHUS C. 4 20 23 - 4 66 25

AAGE ERIKSEN

Murer- og entreprenørfør.
KIRKEDAMMEN 3 - AARHUS C.

AARHUS FRAGTMANDSCENTRAL $\frac{1}{8}$

AARHUS

»ARTOL« RENSERI
CLEMENSSTRÆDE 7 - AARHUS

JJYDSK CENTRALTRYKKERI $\frac{1}{8}$

AARHUS

AARHUS BOLIGSTAL A/S

BRENDSTRUPVEJ 74 - AARHUS

FALCKS REDNINGSKORPS AARHUS $\frac{1}{8}$

INDENDØRSARKITEKT

HARBO SØLVSTEN
ODENSEGADE 4 - AARHUS

SYERSKERNES FAGFORENING

AARHUS

O. G. HØYER

MASKINFABRIK A/S
FINLANDSGADE 8 - AARHUS

DANSK TYPOGRAF-FORBUND

AARHUS AFD.

H. C. WOLTER A/S

RYESGADE 14 - AARHUS

$\frac{1}{8}$ AARHUS STEVEDOREKLUB

direkte af tabellen), konstaterer man overhovedet ingen forskel mellem aldersgrupperne, tallene er næsten ens i de tre grupper. Konklusionen er således den, at de unge, der ikke selv har oplevet besættelsen, ser begivenhederne i samme lys som de ældre, for så vidt emnet overhovedet optager dem, hvad det til gengæld kun gør i temmelig ringe grad. Denne konklusion må imidlertid modificeres. Hvis de selvoplevede erfaringer skulle være uden betydning, kan de følgende heller ikke være årsag til den betydelige forskel i indstillingen mellem by - landbefolkning, og i så fald må den konstaterede forskel skyldes andre ting, hvad den naturligvis også meget vel kunne. En videregående tabulering af svarene viste imidlertid, at ungdommen, dvs. alle under 30 år, havde samme indstilling uafhængig af bopæl i by og på land, eventuelt i hovedstaden. Den ensartethed, man konstaterede mellem generationerne, gælder således kun befolkningen som helhed og ikke de

enkelte befolkningsgrupper. Der er derfor overordentlig stor forskel i såvel land- som hovedstadsbefolkningen. På landet er ungdommen langt mere fordømmende end de ældre, medens det omvendte er tilfældet i byerne.

Den endelige konklusion bliver derfor den, at nok tilsvarende ungdommens indstilling hele befolkningens, men den overleveres ikke af forrige generation, snarere tværtimod, den erhverver sig sin egen og fælles indstilling på trods af og i modstrid med det overleverede, i det begrænsede omfang den overhovedet får nogen indstilling. At den unge generation således får en fælles indstilling tilsvarende den almindelige indstilling i hele befolkningen og tværs over miljø- og generationsskel leder snarere tanken hen på fælles og mere ensartet påvirkning og gør det nærliggende at tænke sig skolen som en medvirkende faktor.

Et vist indtryk af de politiske partiers syn på besættelsestiden får man af oversigtens sidste tabel. Den skarpeste fordømmelse finder man her i Socialistisk Folkeparti, medens den

modsatte fløj repræsenteres af Venstre og de Radikale.

Begrundelser for fordømmelsen

Om indholdet af den fordømmelse, de foran 17 % gav udtryk for, fik man oplysning ved at bede disse om en begrundelse for deres standpunkt. Man fik herved følgende svar:

	%
jødeforfølgelsen	10
deres tortur, grusomhed	31
deres opførsel i det hele taget ...	16
de var sadister	3
koncentrationslejrene	4
de stjal fra Danmark	4
de købte vore varer	1
undertrykte pressefrihed, trykkefrihed	1
undertrykte vor personlige frihed	10
undertrykte ejendomsretten	3
andet	8
ved ikke	16
i alt	106

De erhvervshemmede

Filmforevisning

Landsforeningen af Erhvervshemmede viser „De røde Enge“ den 4. maj.

Lørdag den 4. maj kl. 14 arrangerer „Landsforeningen af Erhvervshemmede fra Frihedskampen“ en filmforevisning i Platan Bio.

Det er en af de bedste film om frihedskampen, der vises, nemlig „De røde Enge“, bygget over Ole Juhs bog af samme navn.

Berthe Quistgård vil være til stede og medvirke ved optræden fra scenen.

Der er ikke salg af billetter ved indgangen, men man kan sikre sig billetter gennem Hans Petersen, 74 35 55, og Børge Emil Pedersen, Søborg 5729 y.

★

De medlemmer, der er søfolk, samles ved mindeankeret i Nyhavn den 4. maj kl. 18.

★

Ved vurderingen af oversigten må det erindres, at denne vurdering ikke kan anskues som foretaget ud fra et folkeretsligt og juridisk synspunkt, men udelukkende ud fra det stillede spørgsmål. Som det ses, er det hyppigst og af de fleste anførte tyskernes umiddelbare umenneskelige fremfærd af rent fysisk art overfor den enkelte. Forholdsvis få (4 %) har anført den økonomiske udbytning, medens 14 % har anført almindelige frihedsrettigheder udover dem, der er indeholdt i fysiske overgreb.

Man kan således se en vis rangordning efter overgrebenes karakter, først de fysiske overgreb overfor den enkelte (tortur osv.), dernæst undertrykkelse af principielle frihedsrettigheder og endelig til sidst de mere skjulte overgreb i form af økonomisk udbytning.

Foreningen opfordrer varmt sine medlemmer til at slutte op om højtideligheden den 4. maj i Ryvangen.

★

Foreningen holdt iøvrigt sin generalforsamling mandag den 22. april.

Befrielsesfest

Neuengamme-fanger højtideligholdt dagen for lejrens befrielse den 20. april.

Landsforeningen af k-z-fanger fra Neuengamme afholdt en højtidelighed lørdag den 20. april kl. 15 ved mindesmærket for den ukendte k-z-fange ved Helligåndskirken på Stroget.

Redaktøren af „Pigtråd“, skoleinspektør Johs. Fosmark, talte. Han havde i det væsentlige bygget sin tale over Neuengamme-lejrens befrielse.

Han karakteriserede oplevelsen som en uforglemmelig dag for de mange, der nød godt af den dansk-svensk-norske befrielsesaktion.

Der blev nedlagt blomster til minde om de kammerater og hjælpere, der ikke nåede hjem.

M. MADSEN

VESTERGADE 7 - SILKEBORG

**TØMRERNE
KOOPERATIVE FORRETNING
SILKEBORG**

**MALERNE
ANDELS-FORRETNING
SILKEBORG**

**KURSTED - HOTEL PENSION
AGGERHOLM
SILKEBORG**

**WISSING & JENSEN A/S
SILKEBORG**

**D. A. S. F.
SILKEBORG AFDELING**

**BLIKA
STASSANOGAARDEN
SILKEBORG**

**HUSTØMRERNE FAGFORENING
CHRISTIANSKVEJ 20 - AARHUS**

**A/S JYDSK TRÆ OG
FINERHANDEL
AARHUS C.**

**RESTAURANT MARITZA
AARHUS**

**ERIC OLSEN & CO.
INTERNATIONALE
TRANSPORTER
RANDERS**

PETER JESSEN ^{A/S}

SILKEBORG

SILKEBORG HUSHOLDNINGSSKOLE

^{A/S} WINKLER & WINDSLØV

SILKEBORG

ANDELSSLAGTERIET

SILKEBORG

**TEXTILARBEJDERNE FAGFORENING
SILKEBORG**

**LYSBRO TEGLVÆRK
v/INGENIØR S. LAUTROP
TLF. 430 - SILKEBORG**

**DANSK SMEDE- & MASKINARB. FORBUND
SILKEBORG AFDELING**

**^{A/S} PAP & TRÆMASSEFABRIKKERNE
KLOSTER MØLLE & VILHOLT
SKANDERBORG**

Efter højtideligheden var der samvær med fælles kaffebord i Admiral Gjeddes Gård.

Her viste Damgård en række lysbilleder fra Neuengamme og omgivelser.

Billederne blev taget under arrangementerne på 15 års dagen for lejrens befrielse i 1960.

★

Generalforsamling hos tidligere gestapofanger.

Foreningen af gestapofanger i Randers og omegn har holdt generalforsamling på P. Smeds hotel. Formanden, E. Christiansen, var fraværende på grund af sygdom, og i hans sted aflagde næstformanden, F. Fuks, beretning. Bortset fra de traditionelle kransenedlæggelser, var der ikke sket noget i foreningen i årets løb.

Det blev meddelt, at landsstævnet i år vil blive holdt 18. og 19. maj i Århus.

Bestyrelsen fik bemyndigelse til at arbejde videre med planerne for arrangementet den 29. august. Der blev fremsat ønsker om flere møder i foreningen, og man enedes om at søge etableret et samarbejde med beslægtede foreninger. — Alle valg var genvalg.

★

Den internationale mindesmærkekommission i Hamborg.

Den 15. og 16. januar 1963 forhandlede den internationale mindesmærkekommission, Mme Aubry, J. A. Dolidier og arkitekter og billedhuggere, der skal udføre det udkast, der var blevet antaget af den internationale komité i Brüssel, Mr. Perrouin, Mme Françoise Salmon (selv deporteret fra Ravensbrück og Auschwitz) og Mr. Luthringer sammen med Frankrigs og Belgiens generalkonsuler med Hamborgs senat.

Lederen af senatets byggemyndighed, professor, ing., dr. Hebebrand kørte med repræsentanterne til den tidligere koncentrationslejr Neuengamme, hvor han forklarede dem fængslets tilbygning, og til kirkegården i Ohlsdorf for at drøfte udkastets forskellige spørgsmål.

Hamborgs senat har indbudt arkitekterne som sine gæster, så de kan gennemføre de nødvendige arbejder i

Hamborg, for at de lettere kan løse planens enkeltheder og alle andre nødvendige spørgsmål.

Det tyske lejrsmfund organiserede en sammenkomst og et interview med de internationale delegerede.

☆

De unge mindes de unge.

Den 24. februar 1963 kl. 11 foranstaltede Ungdomsringen Hamborg — sammenslutningen af alle ungdomsorganisationer — i Hamburger Kammerspielen en minde-tilkendegivelse til ære for de den 22. februar 1943 myrdede München-studerende Hans og Sofie Scholl og deres gruppe. Ungdomsringen har dermed på en måde, der er anerkendelse værd, taget initiativet til, at generationen af i dag eftersporer årsagerne og baggrunden for nationalsocialismen, og samtidig agter og ærer dem, der har ydet modstand. — Ungdomsringen beviser, at den indtager en rigtig holdning, i modsætning til den „objektiven Gespräch des Hitler-Nachfolgers, Admiral Dönitz“, der kunne forsvare sin „holdning“ over for eleverne i gymnasiet i Geesthacht/Elbe (i Slesvig-Holsten). — Ungdomsringen har vist martyrerne i alle lande sin ærbødighed, da den i fjor sendte en delegation til den tjekkiske martyrlandsby Lidice.

★

Befrielsehøjtideligheder i maj 1963.

Den 4. maj afholder lejrsmfundet Neuengamme en mindefest i Neustadt (Holsten) — stedet, hvor 7.000 kammerater gik til grunde — og den 5. maj 1963 i Hamborg og i Neuengamme. Også Ungdomsringen Hamborg afholder sin mindehøjtidelighed ved mindesmærket.

Formentlig vil også de tyske Neuengamme-kammeraters møde finde sted på dette tidspunkt.

★

En tysk stridsmand.

En god ven af Danmark og danske ex-fanger fra frihedskampen, pastor August Peter Petersen, Vestberlin, er afgået ved døden i en alder af 76 år. Han blev begravet i Vestberlin onsdag den 17. april.

Pastor A. P. Petersen vil være „Pigtråd“s læsere bekendt gennem en

personlig formet artikel i februarnummeret i år.

Han skildrede her sin uforfærdede kamp i Tyskland mod det nazistiske voldsstyre. Han måtte vandre i fængsel 4 gange på grund af denne modstandskamp.

Lige til det sidste fulgte han levende interesseret med i al frihedskamp, og han var ikke nogen blind beundrer af den måde, man i en række tilfælde griber tingene an på i Tyskland i dag.

En uforfærdet stridsmand var han, og enhver dansk modstandsmand, der mødte ham, har kun gode og rige minder med fra samtaler og samvær.

★

Stats-Ærespensioner til Frihedsrådet.

Et forslag om at give Frihedsrådets medlemmer en form for statsærespension aflives fortjent i Information (uden for partierne). Det sker i et vægtigt indlæg af Jens Lillelund, og Børge Outze slutter op med en artikel, hvori det bl. a. hedder:

Trækker man det hårdt op, kan man jo sige, at hvis frihedsrådsmedlemmerne skal have ret til statspensioner, bør mange andre have samme ret. Rådet ledede jo ikke (skønt vi selv var med til at skabe myten derom) al modstandsaktivitet i Danmark, selv ikke, da den var aller mest velorganiseret. Man behøver blot at sige Toldstrup, så ved alle, der kender frihedskampen, hvad vi mener. I store dele af Jylland fandtes en voldsom aktivitet, hvis ledere var i direkte kontakt med England og Sverige, og hvis bedste mand, Toldstrup, Frihedsrådet såmænd en overgang var ved at tvangseksporthere for disciplinens skyld. Der var andre, som selv i forholdet til Frihedsrådet var frihedskæmpere. Og der var i kredsen omkring rådet en række kvinder og mænd, hvis arbejde i lige så høj grad som rådsmedlemmernes var at ligne ved det, der i fredstid udøves af ministre. (Hvad magtudøvelse, administrationsledelse o. s. v. angår, forstår sig — ellers lignede det jo ikke meget!).

Javel — men hvis der nu vitterligt er brug for pensionering, på grund af sygdom eller arbejdsudygtighed, der vel næppe kan siges at være

**PETERSEN
&
KNUDSEN**
PADBORG

MILO SKO
v/ V. RINGIUS - PRÆSTØ

KAALUND
RUDKØBING

AUG. L. JANSEN
L. TERKELSENS EFTF.
RUDKØBING

AXEL B. LANGE
FREDERIKSSUND

O. FOGHT-SØRENSEN
FREDERIKSSUND

**BANKEN FOR
FREDERIKSVÆRK OG OMEGN**
AKTIESELSKAB

A/S FREDERIKSVÆRK
TRÆLASTHANDEL

**RANDERS
BYOMNIBUSSER A/S**
MARIAGERVEJ 76

**GARTNERNES
SALGSFORENING**
I RANDERS

ALS HUSHOLDNINGSSKOLE
VOLLERUP ST.

„CERES“ KORN- & FODERSTOFFORRETNING
AKTIESELSKAB
AABENRAA

CHRISTIAN PETER BARSØE ^{A/S}
AABENRAA

SOLOFABRIKEN ^{A/S}
SØNDERBORG

ARBEJDERNES BRØDFABRIK ^{A/S}
HADERSLEV

I/S FRØSLEV SAVVÆRK OG EMBALLAGEFABRIK
PADBORG

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S
HØJSLEV ST.

LETHS BLOMSTER
RUDKØBING

C. C. SMITH
GENERAL MOTORS AUTOMOBILER - KØGE

uden forbindelse med oplevelserne uden frihedskampen.

Så må frihedsbevægelsen selv træde til. Den er ikke uden midler. Uanset hvor mange af Frihedsfondens penge man — fortjenstfuldt — har sat i mursten, der danner rammen om studerende ungdom, er der fonds tilbage.

Hold staten udenfor! Over for staten er Frihedsrådets medlemmer borgere som alle andre. Det var som anonyme borgere de gjorde dagens — og nattens — gerning i 1943-44-45, uldige mod loven, men lydige mod højere bud end dem, regeringer udsteder under tvang eller i skræk. Da Danmark var frit, og folket havde valgt de gamle politikere til at lede sig igen, trådte de tilbage i anonymiteten. Man skal ikke tigge om statens nåde og skulderklap på deres vegne, hvor vel ment og hvor smukt motiveret det end er!

BØGER

Alexander Solsjenitsyn:

„En dag i Ivan Denisovits liv“.
Oversat fra russisk af Edith Frey. (Gyldendal, 154 sider, kr. 18,75).

En roman om en dag i en sovjetisk koncentrationslejr udgivet i Rusland må betegnes som en sensation.

Det kan man egentlig ikke kalde indholdet. Det er nøjagtigt, hvad man kender fra Hitlers lejre: Mennesker betragtes som arbejdsdyr, hvis væsentlige interesse må blive de usle og ensformige måltider, der lige kan opretholde livet i en tilværelse, hvor enhver form for menneskelig værdighed er elimineret.

I denne lejr træffer vi forskellige typer, der af forskellige grunde er anbragt dér, hvor de skal tilbringe 10—25 år, hvis de da ikke, når tiden er udløbet, får en ekstra periode.

Hovedpersonens forbrydelse var, at han blev taget til fange af tyskerne, fra hvem det lykkedes ham at flygte, altså er han spion; det belønnes med 10 år.

En tidligere orlogskaptajn var så uheldig under sin tjeneste at blive

kendt med en engelsk admiral, der var så uforsigtig at sende ham en hilsen; det blev en dyr hilsen for modtageren, der sendtes til lejren, men måske ikke vil udstå sin tid, da han den dag, vi læser om, idømmes 10 dages skærpet arrest, fordi han, der kun har været kort tid i lejren, med henvisning til en lovparagraf protesterer mod behandlingen. „Dommen“ afsiges på stedet af en opsynsmand og vil betyde et helbredsmæssigt knæk for livet. — Også et barn finder vi i lejren, en dreng på 16 år, der er blevet dømt, som var han en voksen.

Det eneste, lejren mangler i at være tysk, er gaskamre, ellers er der det hele: brutale opsynsmænd, hårdt arbejde, hvortil fangerne ofte selv må „organisere“ redskaber og materiale, kneben og ensformig kost, vilkårlig behandling, angst for medfanger, der kan være upålidelige.

En af fangerne, der har 12 års erfaring, meddeler sine yngre kammerater, som han har opsynet med: „Loven her er en urskov“. Det kunne stå som overskrift over skildringen af denne vinterdag i lejren, der af hovedpersonen faktisk betegnes som en næsten lykkelig dag.

Romanen kan forekomme trivielt, men netop derfor giver den den stemning, der må hvile over en sådan beretning om tilværelsen for de forskellige mennesker, vi lærer at kende, og hvis skæbne interesserer os.

Den er et såre værdifuldt bidrag til den litteratur, der efter den anden verdenskrig er udkommet. Skal og kan vi se det som et lyspunkt, at den er udsendt i Sovjet-Rusland efter personlig afgørelse af selve Krustjev?

ERIK SONNE.

Dagbogsblade

12/3

Hitlers første offer.

Østrig markerede i dag 25 års dagen for Anschluss, den sammenlægning med Stortyskland, der betød Østrigs totale indlemelse i „Det tredje rige“ — en indlemelse, der kom til at vare mere end syv år og først blev bragt til afslutning efter 1945.

Den østrigske forbundskansler, Alfons Gorbach, mindedes årsdagen ved en stor tale på „Helden Platz“ — den plads, hvor Hitler 25 år tidligere proklamerede det østrigske folks samling med Tyskland.

„Verden udlod at reagere på Østrigs råb om hjælp, da nøden var størst og vort land blev det første offer for nazistpartiets aggression“, sagde Gorbach, „men mange andre lande fulgte efter“.

Gorbach talte til adskillige tusinde wienerere, der havde ønsket at højtidelig holde den alvorligste dag i det nyere Østrigs historie. Kansleren sagde, at han talte uden bitterhed og udelukkende for den historiske sandheds skyld. Kansleren tilbragte fem år i Hitlers koncentrationslejr.

Talen blev iøvrigt holdt foran mindesmærket for de østrigere, der blev ofre for nazismen, det er ikke langt fra den slotsbalkon, hvorfra Hitler i 1938 talte om „mit østrigske fædrelands sammensmeltning med det tyske rige“.

Den østrigske kansler erindrede om det sociale og økonomiske kaos, der havde hersket i Østrig i årene efter det østrigsk-ungarske monarkis sammenbrud, og de nationale uroligheder, der fulgte disse fejl, må ikke gentages, sagde han.

14/3

Folkedomstolens nazistiske anklager klammer sig til love og paragraffer.

Den 27. marts skal overforvaltningsdomstolen i Lüneburg træffe afgørelse i et rent juridisk spørgsmål vedrørende fremgangsmåden over for tidligere overrigsadvokat Ernst Lautz, Lybæk, der fra 1939 til 1945 fungerede som øverste anklager ved nazisternes såkaldte folkedomstols „højesteret“. Spørgsmålet er i sin enkleste form, om man først skal gennemføre en disciplinærsag mod Lautz, eller om sagen vedrørende frakendelsen af embedsmandsrettighederne bør have forrang.

Det lyder af juristeri og er det til en vis grad også. Men det er Lautz selv, der klammer sig til de love og paragraffer, han selv tidligere så suverænt satte sig ud over i sin „tjenesteherre“ Hitlers ånd.

Det er Lautz, der i Lüneburg optræder som klagende part, og „anklaget“ er indenrigsministeriet i Kiel. Dette har nemlig ud fra eget skøn ment, at det i første omgang var nødvendigt at få standset udbetalingen af en kæmpepost pension til Lautz, hvorfor der blev gennemført en sag ved disciplinærdomstolen.

Resultatet blev, at Lautz mistede halvdelen af sin pension — og denne halvdel vil han have tilbage!

16/3

Unge sværtbevåbnede ny-nazister i Norge.

Kriminalpolitiet i Oslo har afsløret en nynazistisk ungdomsbande, der har adskillige våbentyverier på samvittigheden, og som holdt jernhård disciplin blandt medlemmerne efter fortidens berygtede SS-mønster og truede med omgående repressalier i tilfælde af illoyalitet.

H. P. CHRISTIANSEN

LOUISENBORG
STORE HEDDINGE

FJEDERFABRIKEN

K. HAGENS $\frac{A}{S}$

DR. OLGASVEJ 23
KØBENHAVN F.

HAMMERS RESTAURANT

LUFTHAVNEN - KASTRUP

EVALD'S LINIERANSTALT

F. EVALD-SWENSSON
GRAABRØDRESTRÆDE 23
KØBENHAVN K.

SKANDINAVISK LINIETRAFIK $\frac{A}{S}$

TUBORG HAVN - HELLERUP

HJALMAR JOENSEN $\frac{A}{S}$

PRAGS BOULEVARD 45
KØBENHAVN S.

CYCLECOMPAGNIET $\frac{A}{S}$

FINSSENSVEJ 82
KØBENHAVN F.

**DANSK FORSØLVNINGS
ANSTALT**

SOLBJERGVEJ 24
KØBENHAVN F.

C. F. REIDEL & LINDEGAARD $\frac{A}{S}$

KINGOSGADE 11 - KØBENHAVN V.
CENTRAL 26 48

BOGTRYKKERIET

ANTIKA A/S
NYVEJ 16 - F.

KAI OTTOSSON

EXPORT - IMPORT - AGENTUR
PLATANVEJ 21 - KØBENHAVN

OLUF BANG

INGENIØR
HILLERØDGADE 112 - F.

GEORGES TOMASSEWSKI

TINGVEJ 53
KØBENHAVN S.

SVEND AAGE ENGSTRØM

VERMLANDSGADE 34
KØBENHAVN S.

A/S NORDISK BROWN BOVER

VESTER FARIMAGSGADE 7
TLF. C. 6210

Prinsens Livregiment åbnede den 6. april som optakt til 9. april en udstilling i Viborg med henblik på at give det indkaldte mandskab større viden om frihedskampen. Denne stand på udstillingen viser nogle af de våbentyper, som tyskerne benyttede. Riflen er den nyeste af krigsårenes tyske modeller, støvlerne i hver sit hjørne af billedet er først for nylig blevet fundet på et loft på kasernen; de har tilhørt en tysk soldat. Medaljerne midt i billedet er en lille part af landets største medalje-samling, der tilhører elektriker Olaus Nielsen, Horsens. De er udlånt til Prinsens Livregiment, hvor Niensens søn for tiden er soldat.

Medlemmerne måtte sværge nazismen troskab med hånden på et kæmpemæssigt hagekors, der „prydede“ nynazisternes tilholdssted i en forladt bunker.

Banden bestod ifølge politiet af 10 purunge mennesker, der trods deres unge alder udgjorde en faktisk trussel mod samfundet i kraft af bl. a. et stort våbenlager. Politiet har konfiskeret en del håndgranater, pistoler, maskingeværer, stenguns og brennguns samt tyske mauser-rifler, som de unge havde stjålet fra et hjemmeværnsdepot og en privat våbensamling.

Dertil havde banden forsynet sig rigeligt med kårder, sabler, piske og en del nazi-uniformer fra den anden verdenskrigs dage.

Den nynazistiske ungdomsligas hovedkvarter fandtes i en forladt bunker i udkanten af Oslo. Her hang et enormt hagekorsflag på den ene væg med ti krydsede sabler nedenunder. De andre vægge var dækket med SS-bannere med tyske inskriptioner — bl. a. var på det ene hele Horst Wessel-historien gengivet.

Nye medlemmer, der ville slutte sig til den hårde kerne på ti stiftere, måtte sværge troskab mod de 2—3 øverste ledere med hånden på hagekorset. Medlemmerne blev

truet med „likvidation“, hvis de brød deres ed.

Politiet kender mindst ét tilfælde, hvor et medlem efter at have brudt sin ed, blev truet med „henrettelse“ og følgelig følte sig alvorligt truet.

Efter Himmlers SS-elitekorps' traditioner blev nynazisternes møder holdt i biler eller i bunkeren under dybeste hemmelighedsfuldhed. Under disse sammenkomster blev et eller to afsnit af Adolf Hitlers „Mein Kampf“ læst højt, før våbentyperne fandt sted.

Det er endnu ikke klarlagt, hvor store forbrydelser de ungdommelige nazister har på samvittigheden, men politiet er allerede på nuværende tidspunkt i besiddelse af sprængstoffer, hvis art man ikke har nået at registrere.

Skoleelev med ladt pistol.

Hidtil har politiet arresteret seks medlemmer af banden. To andre er til søs, og politiet ved, at flere medskyldige endnu er på fri fod. Blandt de anholdte er en elev ved en af Oslos højere skoler. Han var i besiddelse af en ladet pistol med fyldt magasin og en patron skudklar i løbet.

Tilfældigvis opågede politiet, at en telefonbog i hans skolepult var udhulet, så der var plads til pistolen.

De unge nynazister var 2. juledag i stor fare for at blive grebet af politiet, men de undslap ved et medlems resolute optræden. Årsagen var, at to 15-årige drenge blev truet med pistol af et par nazister, hvoraf den ene straks blev anholdt, mens den anden slap bort og underrettede de øvrige SS-spirer, som hurtigt flyttede våbenlageret.

Politiet anede dengang intet om nazi-banden, men senere strammedes nettet om den, da politiet modtog meldinger om skydning ved Fredrikstad og på øen Brattholmen yderst i Oslo-fjorden.

Husundersøgelse afslørede store våbensamlinger, bl. a. under sofaer og divaner. Et sted fandtes 5 kilo sprængstof, som var ved at gå i opløsning, hvorefter sprængstofeksperternes leder egenhændigt måtte bære det næsten flydende nitroglycerin bort.

Iøvrigt viste det sig, at flere forældrepar var enige i deres sønners politiske anskuelser og straks gik løs på politiet. Andre forældre forsikrede politiet, at de intet anede om deres drenges færden. Politiet stiller sig dog skeptisk.

De ved for lidt om den tid

Jyske Trænregiment åbnede den 1. april på Hvorup kaserne en udstilling om besættelsesårene. Baggrunden for udstillingen er de unges manglende kendskab til begivenhederne under Danmarks besættelse, og udstillingen viser på en række områder modstandskampen. Herover ses chefen for trænregimentet, oberst E. Weigård Jørgensen sammen med kommunelærer Peter Thygesen og frue ved standen over nedkastningsmaterialet.